

організації мовлення (*wing and wing* – авіакруло; “*shake and bake*” – “такуються на основі звукових повторів, виокремлюються у мовленнєвому ведення бою”; “*same mud, same blood*” – “добрі расові стосунки солдатами”).

Звукоімітація (ономатопея), відтворення звуків природи, криків тварин, птахів, рухів, що супроводжуються шумом, за допомогою подібних звукових повторів, також бере участь у процесі творення військових фразеологізмів. Ономатопічні лексичні одиниці передають звуки, що дає зблизити прилади і техніка, крики під час бою: *knock koo-koo* – смертельно поранити. Звукоімітація, значною мірою, є умовною і приблизною. Проте, мовної традиції змушує сприймати ономатопічні слова як точне відтворення звучання, яке мається на увазі.

Лінгвісти намагаються встановити закономірності звукоімітації, фонетичного явища, досліджують проблеми фоносемантики, розробляють метод фоносемантичного аналізу звуко-символічних слів [1; 2]. Вважається, окремі звуки та звукові комбінації спроможні передавати певні звуки природи. Деякі спостереження знаходять своє підтвердження у військовій лексиці. Звукове повторення [l, b, d] передає відчуття швидкого руху, різкого звуку (*hullaby in lead* – кулеметна атака), [s] – глухого шуму (*brushing the bushes* – літати низько над землею). Слід зазначити, що подібні приклади не можуть слугувати переконливим доказом регулярності звукоімітаційної мотивації фразотворенні, проте вони можуть бути важливими в процесі аналізу інструментування англійського мовлення.

Характерною рисою фразеологічних одиниць субстандартної лексики є експресивність, яка створюється завдяки їх образній основі, і під якими розуміють сукупність семантико-стилістичних ознак одиниці мови, забезпечують її здатність виступати у комунікативному акті як з суб'єктивного вираження відношення того, хто говорить, до змісту адресату мовлення. Аналіз таких фразеологізмів з точки зору присутності семантичній структурі всіх елементів конотативного аспекта значення виявляє, що вони можуть мати різний набір конотатій. Деякі фразеологізми мають узусально закріплене за ними емоційне забарвлення, як правило, іронічне та жартівливе. Присутність конотативного аспекта в семантиці військових фразеологізмів субстандартної лексики робить їх функціонально ускладненими одиницями тому, що вони виконують не тільки номінативну, але й експресивно-образну функції.

Використання фонетичних засобів є властивим військовій субстандартній лексиці, що зумовлюється експресивністю та більшим ступенем емоційності сленгізмів. Таким чином, фонетичні засоби виконують експресивну роль у створенні нових військових фразеологічних одиниць. Фразеологізми, що

створюються на основі звукових повторів, виокремлюються у мовленнєвому процесі і набувають певної інтонаційної значущості.

Подальше дослідження англійських військових фразеологізмів передбачає аналіз соціальних чинників, що впливають на їх виникнення на різних етапах розвитку військової сфери.

ЛІТЕРАТУРА

- Воронин С. В. Основи фоносемантики / С. В. Воронин. – Л.: Ленінград. гос. ун-т. – 1982. – 244 с.
Левицкий В. В. Семантика и фонетика / В. В. Левицкий. – Черновцы: Чернов. гос. ун-т. – 1973. – 103 с.
Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля. – К., 2006. – 716 с.
Random House Webster's Unabridged Dictionary. – New York, Random House. – 2001. – 2229 p.
War Slang. American Fighting Words and Phrases from the Civil War to the Gulf War [Dickson P.]. – New York, London, Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore, Pocket Books, 1994. – 403 p.

Наталія Венжинович

(Ужгородський національний університет)

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ (на матеріалі англійської та російської мов)

Нині фразеологічні дослідження продовжують привертати увагу багатьох мовознавців [див., наприклад, 1; 3; 5]. І хоча зроблено в цій царині немало, залишається багато невирішених проблем, над якими активно працюють науковці. Ми ставимо собі за мету на прикладі фразеологізмів англійської та російської мов виявити деякі особливості їх національно-культурної специфіки. Під фразеологізмом ми, услід за В.Д. Ужченком, розуміємо надслівну, семантично складну, відносно стійку, відтворювану і переважно експресивну одиницю, яка виконує характеризуючо-номінативну функцію [4, 26].

Учені по-різному трактують мовний феномен, що його називають фразеологізмом. Відомі ряд традиційних класифікацій. Проте все частіше фразеологи підходять до аналізу цих мовних явищ із позицій

антропоцентризму, коли у центрі уваги знаходиться людина, її звичаї, вірування, традиції, обряди, в цілому особливості менталітету народів тощо. Фразеологічних одиницях закладена віковична народна мудрість, позначені вчинки тощо. Вивчаючи ці мовні явища, спостерігаємо вміння людей критично ставитися до своїх недоліків, прагнення до удосконалення.

Особливо цікаво зазирнути у неповторну мовну скарбницю таких різних етносів, як британський та російський. Джерельною базою нам слугували різні лексикографічні праці, зокрема, [2; 6]. На конкретних прикладах зробили спробу порівняти, як відтворені у стійких виразах ментальні особливості британського та російського етносів.

За нашими спостереженнями, росіяни та британці витворили цілу низку стійких фразеологічних виразів на позначення як позитивних, так і негативних якостей людини. Зокрема, ми наведемо фраземи на позначення низького розумових здібностей. Наприклад, порівняємо:

Рос.: *аза в глаза не знает* – нічого не знати [6, 1:244]; *от ижцы аза различит* – бути неграмотним, не розумітися в чомусь [6, 1: 456]; англ.: *know (understand) a thing (the first thing) (about sth.); not have the foggiest (the faintest) idea (notion)(what sth. is about); not (know) the ABCs of sth.; not know from A to B about sth.; not (know) one's ABCs* – тс [2, 2].

Рос.: *набитый дурак, набитая дура* (просторіч.) – дуже дурна, тупа людина [6,1: 619]; *глуз как пробка* – дуже дурний [6, 1:146]; *петый дурак, петая дура* (просторіч.) – дуже тупа людина, повний дурень [6, 1: 825].

Тільки в рос.: *дура неповитая, дурак неповитый* (груб. – простор.) – дуже тупа, дуже тупий [6,1:138]; англ.: *total (utter, complete, absolute, prize) fool; fool through and through; out-and-out fool; complete (absolute, total) idiot; real dope (one) doesn't have a brain in his head* [2, 208].

Рос.: *не все дома* (просторіч.) – хтось не при повному розумі, з дивно поведінкою, ненормальний [6,1:346]; англ.: *X isn't playing with a full deck; doesn't have both oars in the water; X isn't all there; X isn't quite right in the head; X's elevator doesn't go to the top floor; X has a screw loose; X has bats in his belfry; (there's nobody home upstairs)* – тс [2, 198].

Рос.: *разбираться, понимать* и т.п. как свинья в апельсинах – зовсім не розумітися [6,1:22]; англ.: *X doesn't know beans (the first thing, a blessed thing about Y; X knows as much about Y as a pig about pineapples* – тс [2, 592].

Тільки в рос.: *дубина стоероговая* (груб.-просторіч.) – про дуже дурну тупу людину, дурня [6,1:357].

Рос.: *голова опилками набита* у кого-л., *голова соломою набита* у кого-л., про нерозумну людину [6,1: 262]; *солома в голове* у кого-л. – нерозумна людина [1: 263]; англ.: *X has much for brains* – тс [2, 126].

Рос.: *без царя в голове* хто-л., *свой царь в голове* – про людину недалеко, сумасбродну [6: 260, 262]; *олух царя небесного* – те саме, що дурний новік, дурень [6, 1: 727]; англ.: *X has no brains; X has nothing upstairs; X doesn't have a brain in his head; a person (a man, a woman) with nothing upstairs* [6: 768].

Тільки в рос.: *ни бе, ни ме, ни кукареку* (груб.-просторіч.) – а) ні те, ні се; про того, хто нічого не знає або нічого не розуміє; про нездатність до чогось [6, 1: 575]; *легкость в мыслях* (жарт.) – про легковажність, несерйозність (від імені Хлестакова в комедії М.Гоголя «Ревізор»: «У меня легкость обыкновенная в мыслях») [6, 1: 539]; *лыком шитый* – (просторіч.) – простий, незаслужений, який не має знань [6, 2: 558].

У результаті проведеного наукового пошуку ми спостерегли наявність фразеологічних синонімічних рядів на позначення досліджуваної тематичної групи як у російській, так і в англійській мовах. Часто одна фразема англійської мови передається цілим рядом стійких одиниць російської і навпаки – одна фразема російської мови передається значною кількістю синонімів англійської. Дослідженню матеріалі ми зафіксували використання різних ключових слів в обох мовах для відтворення одних і тих самих негативних якостей людини. Це є свідченням різних ментальних проявів у відтворенні національно-культурних особливостей двох народів.

ЛІТЕРАТУРА

- Алжипок Б.М. Англійська фразеологія у культурно-етнічному висвітленні. Монографія/ Б.М.Алжипок/ АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні/ [відп.ред. Ю.О.Жлуктенко]. – К.: Наук. думка, 1989. – 136 с.
- Лубенская С.И. Большой русско-английский фразеологический словарь/ С.И.Лубенская. – 2-е рус. изд.–М.: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2004.–1056 с.
- Мокієнко В.М. Загадки русской фразеологии. – 2-е изд., перераб./ В.М.Мокієнко. – СПб: Авалон, Азбука-классика, 2007. – 256 с.
- Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія сучасної української мови: Навч. посіб./ В.Д.Ужченко, Д.В.Ужченко. – К.: Знання, 2007. – 497 с.
- Фразеологізм и слово в национально-культурном дискурсе (лингвистический и лингво-методический аспекты): Международная научно-практическая конференция, посвященная юбилею д.ф.н., проф. А.М.Мелеревич (Кострома, 20-22 марта 2008 г.). – М.: ООО «Издательство "Эллис"», 2008. – 615 с.
- Фразеологический словарь современного русского литературного языка/ Под ред. А. Н. Тихонова. Справочное издание: В 2 т. – М.: Флинта: Наука, 2004. – 832 с.